

LUCHTVERONTREINIGING TE ROTTERDAM IN 1885

IN het door Sokolow uitgegeven Ha-assief van 1886 geeft Wolf Schorr reisindrukken weer uit Holland. Over zijn bezoek aan Rotterdam in 1885 schrijft hij o,a.:

De eerste stad, waar men in Holland aankomt via de Rijn, is Rotterdam, een grote handelsstad, vol leven en drukte door de vele mensen, die naar alle kanten hard lopen naar hun winkels en werkplaatsen en door grote lastwagens, beladen met verschillende goederen en door de talloze schepen en stoomboten die de havens en kanalen vullen, die zich over de hele stad uitstrekken. (. . .).

Rotterdam en ook Amsterdam zijn te vergelijken met amphi-
bieën, dieren, die zowel op het droge als in het water leven, het is het beeld van een krokodil en walvis. Maar terwijl de walvis uit zijn neusgaten waterkolommen omhoog spuit, zo blaast dit dier rookkolommen uit zijn kop omhoog. En hij zwaait zijn staart, die op het droge ligt, heen en weer, zodat stofwolken omhoog stijgen en de hemel verduisteren. Dat zijn de schoorstenen van de stoomboten, die geen ogenblik ophouden rook uit hun monden te spuiten. En de vele wagens, beladen met koopwaren, die de hele dag door de stad rijden, vullen de stad met stof en aarde.

En doordat er in alle steden van Holland grachten en kanalen zijn, daardoor is er geen plaats om voorhoven voor de huizen te bouwen en daarom is de toegang tot de huizen niet door een poort, maar van binnen en daar zijn dan heel smalle trappen en de deuren naar de woningen zijn aan twee kanten van de trap. En als twee mensen elkaar daar willen passeren, gebeurt het soms, dat de een de ander een flinke oplawaai geeft, zodat één van hen terugvalt in het huis en vergeet 'goede morgen' te zeggen. En omdat de trappen zo smal zijn, moeten alle grote voorwerpen door de ramen omhoog gehesen worden met touwen of ijzeren heftuigen. En omdat er geen ruimte is, zijn de dienstmeiden genoodzaakt de kleden en tapijten op straat uit te kloppen en van de ochtend tot de avond kan men op alle straten telkens twee meisjes zien, die de tapijten en kleden aan twee kanten vasthouden en ze met alle kracht uitschudden en het stof vult de straat wat voor de voorbijganger zeer onaangenaam is'.

(D. Hausdorff)